

Den latiny 2015
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Vyprávění ve verších:
Vergiliova Aeneis
a tradice antické epiky

Martin Bažil

*Ménin aeide, theá, Pélíadeó Achilléos,
húlomenén, hé myri' Achaiois alge' ethéken,
pollás d' ifthímús psychás Hádi proiapsen
héróón, autús de helória teuche kynessin
oiónoisi te pási, Dios d' eteleieto búlé,
ex hú ta próta diastétén erisante
Atreidés te anax andrón kai díos Achilleus.*

Homér, Ílias
(kniha A, verše 1-12)

*Tis tar sfóe theón eridi xyneéke machesthai;
Létús kai Dios hyios, ho gar basiléi cholótheis
nouson ana straton órse kakén, olektonto de laoi,
húneka ton Chrýsén étímásen arétéra
Atreidés. ...*

O hněvu Achilleově, tak zhoubném, nám zpívej, ó Múso!
Hněv ten tisíce béd a strastí způsobil Řekům,
mnoho statečných duší těch hrdinů do Hádu seslal,
mrtvoly jejich však psům a dravcům napospas chystal
za kořist k bohatým hodům – tak dala se Diova vůle
od té doby, co v hádce se rozešel s Agamemnonem,
vrchním vůdcem všech vojsk, syn Péleův, Achilleus božský.

Homér, *Ílias*

(kniha A, verše 1-12)

překlad:

Rudolf Mertlík

(1980)

Kterýpak z bohů je přiměl k té rozmíšce, sváru a k půtkám?
Létin a Diův syn. Ten rozhněván na krále vznítil
v táboře nákazu zlou. Lid válečný napořád hynul
za to, že kněze Chrýsa syn Átreův znectil. ...

Achilleův hněv, počátek hoře Achajů.
Nesčetné statečné duše smrtelných synů
blíží se k Hádu.
Těla hrdinů leží nahá na trojské pláni
na pospas toulavým psům a dravému ptactvu.

Byla to, Múzo, Diova vůle
ode dne, kterého trpký svár rozdělil Agamemnona,
mocného vládce lidu, s Achileem?
Kdo z bohů je rozešťval oba?
Diův a Letin syn. Roztrpčen na krále Agamemnona
seslal na tábor strašlivý mor
a muži hynuli v houfech, protože Atreův syn
urazil Chrysa, svatého kněze Apollonova ...

Homér, *Ílias*
(kniha A, verše 1-12)

překlad:
Vladimír Šrámek
(40. léta / 2010)

Homér, *Odysseia*
(kniha α, verše 1-10)

*Andra moi ennepe, Músa, polytropon, hos mala polla
planchthé, epei Troiés hieron ptoliethron eperse.
pollón d' anthrópón iden astea kai noon egnó,
polla d' ho g' en pontó pathen algea hon kata thýmon,
arnymenos hén te psýchén kai noston hetairón.
all' úd' hós hetarús errysato iemenos per.
autón gar sfeterésin atasthaliésin olonto,
népioi, hoi kata bús Hyperíonos Héelioio
ésthion, autar ho toisin afeileto nostimon hémar.
tón hamothen ge, theá, thygatér Dios, eipe kai hémín.*

Homér, *Odyseia*
(kniha α , verše 1-10)

překlad:

Otmar Vaňorný

1920 / 1943 / 2007

O muži zchytralém, Múso, mi vypravuj, který se mnoho,
mnoho nabloudil světem, když posvátnou vyvrátil Tróju,
mnohá uviděl města a smýšlení národů poznal,
množství vytrpěl běd též na moři, trudě se v duši
zápasem o svůj život a návrat milených druhů.

Avšak přece ni tak jich nespasil, jakkoli toužil,
poněvadž vlastní pych byl všechněm příčinou zkázy.
Bláhoví! Jedliť skot, jenž náležel Hyperionu
Slunci, a za to ten bůh den návratu domů jim odňal.

O tom něco i nám teď vypravuj, Diova dcero!

Homér, *Odysseia*
(kniha α , verše 1-10)

překlad:
Vladimír Šrámek
1940 / 2012

Štvaný muž

bloudí, Múzo, sinými moři, ztroskotav svatou Tróji.
Spatřil nesčetná města i mravy, vytrpěl nezměrné strasti
na vlnách,
bojuje se svými druhy o holý život
a návrat do vlasti.

Druhů svých nezachrání, marně se o ně s osudem rve,
sami se uvrhnou v záhubu svévolným činem:
porazí, hlupci, bělostná stáda Héliá, Hyperíonova syna.
Za to jim odepře bůh spatřiti otčinu.

O tom vypravuj tedy, Diova dcero, i nám!

*Arma virumque cano, Troiae qui primus ab oris
Italiam, fato profugus, Laviniaque venit
litora, multum ille et terris iactatus et alto
vi superum saevae memorem Iunonis ob iram;
multa quoque et bello passus, dum conderet urbem,
inferretque deos Latio, genus unde Latinum,
Albanique patres, atque altae moenia Romae.*

Vergilius, Aeneis
(kniha 1, verše 1-11)

*Musa, mihi causas memora, quo numine laeso,
quidve dolens, regina deum tot volvere casus
insignem pietate virum, tot adire labores
impulerit. Tantaene animis caelestibus irae?*

O válce zpívám a reku, jenž první z krajiny trójské
přišel k italské zemi, hnán osudem, k lavinským břehům,
vyhnanec, dlouhý čas jej po zemích štvála i mořích
božská moc; zlý Junonin hněv, jenž nedal se smířit.
Mnoho i trpěl válkou, než konečně, založiv město,
usídlil v Latii bohy; tak povstal Latinský národ,
dávní praotci albští, a římské vysoké hradby.

Vergilius, Aeneis
(kniha 1, verše 1-11)

překlad:

Otmar Vaňorný
1933 / 1940 / 1970

Příčiny, Múso, mi zjev, jaký úmysl Junoně zmařen,
mocné královně bohů, a pro jakou stíhala bolest
muže tak nábožného, že tolik snáseti musel
všelikých běd – což takový hněv je u bohů možný?

O bojích hrdiny zpívám, jenž z trójského pobřeží první dospěl hnán osudem k italské zemi a k lávínským břehům. Nebeští bohové dlouho jím po širých zemích i mořích smýkali, když lita Júnó se nechtěla vzdát svého hněvu. Mnoho i ve válce zkusil, než mohl založit město a vlastní bohy dát Latii: odtud vzešel pak národ Latínů, předkové z Alby i hradby vzosného Říma.

Vergilius, Aeneis
(kniha 1, verše 1-11)

překlad:
Michal Ctibor
2013 / 2015

Prozrad' mi, Múzo, ty důvody: Co se tak Júnóny dotklo?
Jaký žal způsobil královně bohů muž nadmíru zbožný,
že jej pak stíhala strastmi a přiměla projít si mnoha
těžkostmi? Copak jsou bohové schopni takové zášti?